

29η Διδακτική Ενότητα

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗ ΦΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΦΑΣΗ

Διευκρινίσεις, Συμπληρώσεις, Παρατηρήσεις

1. «Durkeim: Ανομία» (σ. 113).

Ανομία

Ορισμός:

- α) Σύμφωνα με τον Δ. Γ. Τσαούση ανομία είναι: «Σύμφωνα με τον Εμίλ Ντυρκάιμ η κατάσταση έλλειψης κανόνων που ρυθμίζουν τη συμπεριφορά ή η κατάσταση αβεβαιότητας ως προς το ποιο είναι το σύστημα ρυθμιστικών κανόνων που ισχύει». Σύμφωνα με τον Ρόμπερτ Μέρτον, «η κατάσταση που επικρατεί όταν υπάρχει διάσταση μεταξύ των σκοπών που αναγνωρίζει μια κοινωνία ως επιδιωκτέους και των μέσων που θέτει στη διάθεση των κοινωνικών ομάδων και κατηγοριών για την επιδίωξη αυτών των σκοπών». Ο Σεμπάστιαν ντε Γκρατία διακρίνει την απλή από την οξεία ανομία. Απλή είναι η ανομία που προκαλείται από την ύπαρξη αντιφατικών αξιών και πεποιθήσεων. Οξεία είναι η ανομία που υπάρχει, όταν καταρρέει το σύστημα των αξιών και πεποιθήσεων ενός κοινωνικού συνόλου και τα άτομα που αντιμετωπίζουν καταστάσεις άγχους, εξαιτίας της διάλυσης της τάξης που χαρακτήριζε το κοινωνικό σύνολο ως εκείνη τη στιγμή».
- β) Γενικότερα ο όρος σημαίνει ακόμη τη χαλάρωση των ηθών, την έλλειψη σεβασμού προς τους θεσμούς, επικράτηση της αρχής «όλα επιτρέπονται», ασυνέπεια ανάμεσα στα λόγια και στις πράξεις, άρνηση των ηθικών αξιών (αμοραλισμός).

Εκδηλώσεις - συνέπειες της ανομίας:

- α) Σε ατομικό επίπεδο η ανομία μειώνει στο ελάχιστο τη δυνατότητα να προβλέψουν τα άτομα τις εξελίξεις και να προετοιμάζονται γι' αυτές. Και όπως είναι γνωστό, όταν οι άνθρωποι δεν ξέρουν σωστά το παρελθόν, δεν μπορούν να καταλάβουν το παρόν, και τότε είναι αδύνατο να προβλέψουν το αύριο. Έτσι, το περιβάλλον τους φαίνεται σαν ένας κόσμος ρηχός, στάσιμος και χωρίς νόημα. Στην αβεβαιότητα για την αξία των κοινωνικών κανόνων, που ισχύουν,

προστίθεται η απογοήτευση, γιατί η κοινωνία δεν προσφέρει σε όλα τα μέλη της πραγματικές δυνατότητες να πετύχουν τους στόχους, που τους υποδεικνύονται κατά την κοινωνικοποίησή τους, και αισθάνονται παγιδευμένα.

Σε κοινωνικό επίπεδο, οι θεσμοί κλονίζονται ή και καταρρέουν. Οι κοινωνικές σχέσεις συνεχώς δυσχεραίνονται, δεν ικανοποιούν, δεν είναι αποτελεσματικές. Αυτά σημαίνουν κοινωνική αστάθεια. Μειώνεται το κύρος των θεσμοποιημένων φορέων κοινωνικοποίησης, επομένως και η αποτελεσματικότητα αυτής της διαδικασίας.

β) *Ανεντιμότητα.*

γ) *Απουσία ήθους.*

δ) *Η ασυνέπεια λόγων και πράξης που διακρίνει τη συμπεριφορά των πολιτικών.*

ε) *Η κυριαρχία της οργανισμικής αντίληψης στη ζωή μας. Μέσα στη λογική του «όλα επιτρέπονται» φυτρώνουν συμπεριφορές που υποβαθμίζουν την αξία του ανθρώπου. Ο δυνατότερος επιβιώνει χρησιμοποιώντας θεμιτά και αθέμιτα μέσα. Η αλληλεγγύη, η συναδέλφωση παραμερίζεται, καταρρέει η συμπάθεια για την τύχη των άλλων (αδυνάτων).*

στ) *Μέσα σε ένα τέτοιο κλίμα, εύλογο είναι να αυξάνονται τα κρούσματα καχυποψίας και έλλειψης εμπιστοσύνης. Γενικότερα καταλύεται η «κοινωνία των πολιτών» με τη σημασία της συμμετοχικότητας και της επικοινωνίας».*

Αργύρης Ματακιάς, Λεξικό εννοιών, εκδ. Πελεκάνος

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Συνδυασμός ερωτήσεων του τύπου «σωστό - λάθος» και σύντομης απάντησης

Αφού διαβάσετε τις παρακάτω προτάσεις να κυκλώσετε το Σ εάν τις θεωρείτε σωστές και το Λ εάν τις θεωρείτε λανθασμένες. Στη συνέχεια, στην κενή σειρά που ακολουθεί, να αναδιατυπώσετε τις λανθασμένες προτάσεις, ώστε να γίνουν σωστές.

1. Η ψυχανάλυση επιμένει στην αποφασιστική σημασία των βιωμάτων της πρώτης φάσης της ζωής. Σ Λ
.....
2. Οι πόλεμοι, οι επαναστάσεις, οι κοινωνικές αναταραχές, η αμφισβήτηση των κοινωνικών δομών επιφέρουν ηρεμία στις κοινωνικές σχέσεις και ύφεση της εγκληματικότητας. Σ Λ

.....
3. Η εγκληματική συμπεριφορά είναι το άμεσο προϊόν των
δυσλειτουργιών του κοινωνικού συστήματος. Σ Λ

.....
4. Ο νοσηρός περίγυρος δεν σχετίζεται με τη νοσηρή
συμπεριφορά. Σ Λ

Ερωτήσεις συμπλήρωσης

Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις.

1. Ο Garofalo τόνισε τους παράγοντες. Θεωρούσε ότι οι εγκληματίες υστερούν σε αισθήματα, τους λείπουν τα ηθικά ένστικτα της και της, γι' αυτό διαπράττουν πραγματικά εγκλήματα.
2. Ο Pinatel ισχυρίζεται ότι ο πυρήνας της εγκληματικής προσωπικότητας αποτελείται από τέσσερα στοιχεία:
α) β)
γ) δ)
3. Οι ψυχαναλυτές προσπάθησαν να προσεγγίσουν το φαινόμενο «έγκλημα» ως αποτέλεσμα της ζωής, ως κατάληξη μιας συγκεκριμένης πνευματικής εξέλιξης της οποίας τα θεμέλια βρίσκονται στην ηλικία.
4. Η αντιψυχιατρική ισχυρίζεται ότι ο ψυχασθενής εκφράζει την της και όχι ατομική, πνευματική ή ψυχική πάθηση.
5. Οι Marx και Engels διατύπωσαν την άποψη πως η εγκληματικότητα είναι συνέπεια των δυσμενών συνθηκών μιας κοινωνίας.
6. Ο Ferri διατύπωσε τους νόμους του και του

7. Τον όρο «.....» εισήγαγε ο Durkheim στις κοινωνικές επιστήμες και την εγκληματολογία.

Ερώτηση αντιστοίχισης

Να γράψετε στο κενό αριστερά το γράμμα του δεδομένου της Β' στήλης, που αντιστοιχεί στο δεδομένο της Α' στήλης. (Σε κάθε δεδομένο της Α' στήλης αντιστοιχεί ένα μόνο από τα δεδομένα της Β' στήλης).

A'	B'
1. ____ Durkheim	α) ερμηνεία του φαινομένου «έγκλημα» ως κατάληξη μιας συγκεκριμένης πνευματικής εξέλιξης της οποίας τα θεμέλια βρίσκονται στην παιδική ηλικία
2. ____ Ψυχαναλυτές (Hesnard, Lacan)	β) η εγκληματικότητα είναι συνέπεια δυσμενών οικονομικών συνθηκών
3. ____ Garofalo	γ) διατύπωσε τους νόμους κορεσμού, υπερκορεσμού
4. ____ Ferri	δ) οι εγκληματίες υστερούν σε αισθήματα συμπαθείας
5. ____ Marx, Engels	ε) το έγκλημα είναι ένα φυσιολογικό φαινόμενο που απορρέει από τη δομή και λειτουργία της κοινωνίας και αποτελεί κομμάτι του πολιτισμού της.

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

Να απαντήσετε συνοπτικά σε καθεμιά από τις παρακάτω ερωτήσεις.

1. Πώς οι ψυχαναλυτικές θεωρίες προσεγγίζουν και ερμηνεύουν το φαινόμενο «έγκλημα»;
2. Ο Ferri, μελετώντας την εγκληματικότητα μέσα από στατιστικές μεθόδους, διατύπωσε τους νόμους του κορεσμού και του υπερκορεσμού. Να αναλύσετε αυτούς τους δύο νόμους.
3. Ποιες είναι οι απόψεις των Marx και Engels και συνεχιστών (Borger) σχετικά με το φαινόμενο «έγκλημα»;
4. Ποια είναι η άποψη του Durkheim σχετικά με την εγκληματικότητα;
5. Ποια είναι η άποψη του Merton σχετικά με την εγκληματικότητα;

Ερωτήσεις ανάπτυξης

Να απαντήσετε σε καθένα από τα παρακάτω θέματα.

1. Η τρέλα αποτελεί τη νοσηρή πλευρά του φαινομένου «έγκλημα». Να προσδιορίσετε:
 - α) τι υποκρύπτεται πίσω από αυτή τη συμπεριφορά.
 - β) τον τρόπο με τον οποίο οι ανθρώπινες κοινωνίες αντιμετωπίζουν την τρέλα.
2. Να προσδιορίσετε τον τρόπο γένεσης του φαινομένου «έγκλημα», σύμφωνα με τις κοινωνιολογικές θεωρίες περί εγκληματικότητας.